

O'zbekiston adabiyoti va san'ati

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САНЬЯТИ

Haftalik gazeta • 1956-yil 4-yanvardan chiqa boshlagan

• 2005-yil, 21-oktabr

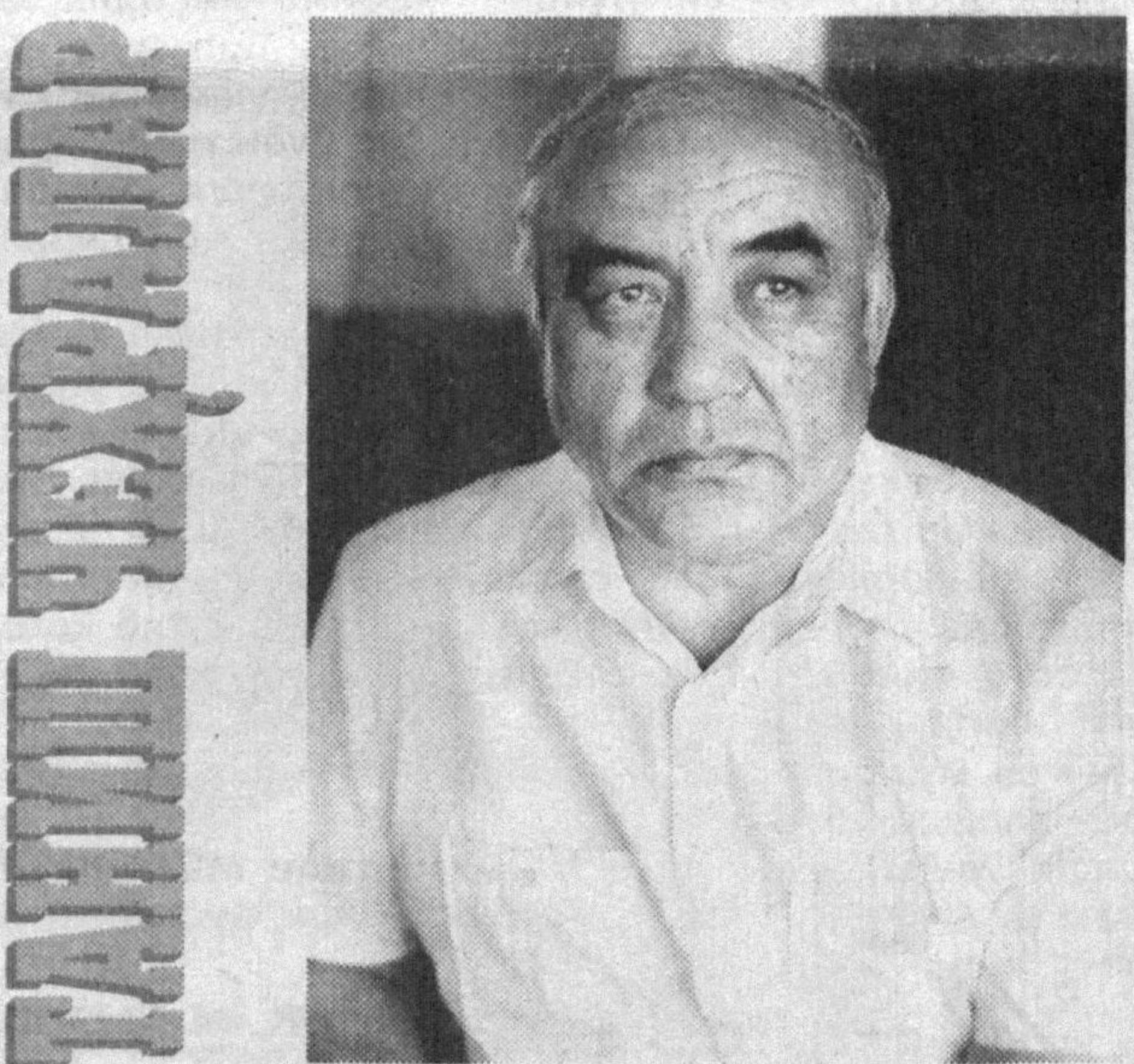
• № 43 (3820)

Бугун — Ўзбек тили байрами ОНА ТИЛИМ ЗАРВАРАКЛАРИ

Тил — бу ноёб ходиса. Инсон «инсон» атала бошлидлари, уни бошқа мавжудотлардан ажрати турдиганда бош хусусият сифатида, албатта, нутк, тип кўрсатида. Шу жиҳатдан караганда, инсоннинг тинтини, сийрати кайсидир даражада нуткига, пировардат натижада она тилига ҳам болгичи булиши мумкин. Бу шунчак бир фара. Мен она тилим — ўзбек тили ҳакида мушоҳада юритарман, унин тархик тарафакиёт давомида ўз ичи оимиллари асосида боиб, сайдалашиш борганини беҳисос ёрқин мисолларда кўраман. Айнан пайтда, асрлар давомида турли ижтимоий, сиёсий, маданий воқеалар сабаби бошқа тилларга ёндашиб, улардан исм ва истилоҳлар ўлаштириб, уларга ҳам сўз ва атамалар «ҳада этиби», ўзаро боиши йўйидан борганига ҳам амин бўламан. Шу нуткни назардан, араб ва форс тиллари ўзбек адабий тилининг такомиллашувида муйян рол ўйнаганлар. Ўзбек адабий тили ўзаро бойшилар натижасида гўзл, бой ва нағис бир тилга айланди. Байналмилада сўзларни кириб келишини, унинг «хазина»сидаги бўйлилар билан фархланишини ётираман. Мабодда илгари эшитмаган, учратмаган сўзга дуч келсан, унинг умумтуркий илдиз билан боғланган, боғланмаганини аниқлагим келади. Араб ва форс тилларидан кирган сўз ва истилоҳларнинг қадимда ўзбек (туркий) часи бўлганинга тугиб кўйман. Қадими, замонавий асарларни ўқиётганимда шундай сўз ва атамаларга дуч келб қолсан. Фитрат долмалининнан хозирги тилимизда мавжуд арабча ва форсча атамаларнинг қадимда туркайси бўлган, фаткат улар майяни тарихий шароит тақосига кўра истемолдан тушиб кўлган, деган фикри ёдимга келади. Бундай ҳол менда республикамиз Мустақилликка ёришгандан сўнг унинг давлат рамзидан ҳумо жой олгач содир бўлди. «Наҳотки, узик ва бой тарихга эга бўлган туркӣ кавмлар-

килиш адабий тилимизнинг ўзлигини, табиyllигини саклашинг мумхим шартидир. Тилимизнинг ўзлиги, табиyllиги эса, аждодларимиз билан боғловчи зарринробита, ўтишимизнинг ёѓдори, бўйлисидир. Мен тишунош эмасман. Шундайд бўлса-да, бир муаллим, зиёли сифатида она тилинг жилваларни томоша қилиши, унинг «хазина»сидаги бўйлилар билан фархланишини ётираман. Мабодда илгари эшитмаган, учратмаган сўзга дуч келсан, унинг умумтуркий илдиз билан боғланган, боғланмаганини аниқлагим келади. Араб ва форс тилларидан кирган сўз ва истилоҳларнинг қадимда ўзбек (туркий) часи бўлганинга тугиб кўйман. Қадими, замонавий асарларни ўқиётганимда шундай сўз ва атамаларга дуч келб қолсан. Фитрат долмалининнан хозирги тилимизда мавжуд арабча ва форсча атамаларнинг қадимда туркайси бўлган, фаткат улар майяни тарихий шароит тақосига кўра истемолдан тушиб кўлган, деган фикри ёдимга келади. Бундай ҳол менда республикамиз Мустақилликка ёришгандан сўнг унинг давлат рамзидан ҳумо жой олгач содир бўлди. «Наҳотки, узик ва бой тарихга эга бўлган туркӣ кавмлар-

Давоми олтинчи бетда.

«Санъаткор бўламан, деган одам, бошқа қасбдаги ларга нисбатан, ҳётда кўп нарсадан воз кечиши керак. Айтайлик, санъаткорларининг иш куни, дам олиш вақти ҳеч кечон аниқ бўлган эмас. Бизнинг соҳамизда, аввало, Яратгандан ҳеч бўлмаса, тарикдек истедод ато этилган булиши лозим, колгани эса меҳнат». Бу сузлар салқам эллик Йилдан бўён саҳнага кўрку файз баҳш этиб, йиллар оша музилисларни рангбонд образлари билан хушнуд этиб келётган Мукиими номидаги Ўзбек давлат музикни театрининг отоҳон санъаткорларидан ўзбекистон халқ артисти Файзула Аҳмедовга тегиши.

Ёш, истедодид актёр Ф.Аҳмедов саҳнада Ҳамза Умаров ва Бахтиёр Иктиёров билан «Жон кизлар спектакли» рол ўйнаб, театр санъати музилислари тилига тушиб юрган вактларда биз ҳали мактаб ўқувчилари эдик. Бу кунвон учлик ижроси эса вактдек ўқувчиликка ёқиб қолганди. Ундан кейин «Олифта», «Ёшикни берган кўнгил», «Нурхон», «Ватан ишви», «Равшан ва Зулхумор», «Фотимма ва Зуҳра», «Кўёвлар конкуренси», «Суперқайнона», «Парни кишлоқ афсонос»...

Росмана рўйхат тузадиган бўлсан, яхни яна анчамунча спектаклларни ёдга олишига тўғри келади. Эҳтимол, бунга зарурат ҳам йўқиди. Чунки бугун хакимиз ҳеч кандай рўйхатлару сўровномалариси ҳам Файзула Аҳмедовни яхши таниди ва унинг номидни хурмат билан тилга олади.

Эро, Маруф Кориев разбарлигидаги оддий мактаб драма тўғрагидаги истедоди шаклларидан, Шукру Бурхонов ва Олим Жуваевек буюк санъаткорлар ижодидан завланиб, саҳнага катта имид билан кириб келган Файзула Аҳмедов бугун нафқат Мукиими номидаги театрнинг, балки саҳна санъатимизнинг ўтиқ вакилларидан бирни сифатида ёл-юрт хурматларни ўтириб, юксак унвон ва мукофотлар билан таҳдирланди. Хатто болажонлар ҳам уни «Доно бобо» деб ёззозайларидан, зангори экрандаги ҳар бир чиқишини орзикни кутадилар.

Буларнинг барига узи айтгандек, «Оллох берган истедоди ва меҳнати» билан эриши. Энг муҳими, Файзула ака бутун ижодий фолияти давомидан узловар айланаларини хурматлар, уларнинг ўтиларига амал килиб келди, маннанликка, кибури хавога, ўтини хоҳ хавасларга берилмади. Ф.Аҳмедов актёрганини касб деб эмас, кисмат, тақдир деб билиди. Бурик ҳам ани ўти таҳдирнинг янги саҳифаларига мунособи ишлар битиш йўлида камтарилик ва сабр-ҷиддам билан излантири, меҳнат қўялти. Яхшили ўйларда килинган ҳан кандай иш эса, шубҳасиз, эл орасида ётироф толади.

Г.УМАРОВА

ПАХТА БОЗОРИ: “УЧИНЧИ ОДДИМ” ГА ҲОЖДАТ БОРМИ?

Йигим-теримнинг айни қизғин кунлари

эди. Элликкальъада бўлганимизда хоким Невматулла Худойбергован туманинг ўтиларидан биринчи академик ва профессорлари — А.Рустамий, С.Ғаниева, М.Имомназаров, А.Қўйжоний, А.Маннонов, А.Куронбеков, хорижий элчинчоналар вакилларининг маърузаларида

Хоҳи ижодидан янги, ҳали фанга номалум хизматлари ҳакида фикр юритилди, улут юшорингизни кишини ҳайратга солувчи сехрли газаллари ўқиди.

Холиди АЛИМОВА

ти, мактабнинг ўтиларидан биринчи академик ва профессорлари — А.Рустамий, С.Ғаниева, М.Имомназаров, А.Қўйжоний, А.Маннонов, А.Куронбеков, хорижий элчинчоналар вакилларининг маърузаларида

Хоҳи ижодидан янги, ҳали фанга номалум хизматлари ҳакида фикр юритилди, улут юшорингизни кишини ҳайратга солувчи сехрли газаллари ўқиди.

Она тили, мактабнинг ўтиларидан биринчи академик ва профессорлари — А.Рустамий, С.Ғаниева, М.Имомназаров, А.Қўйжоний, А.Маннонов, А.Куронбеков, хорижий элчинчоналар вакилларининг маърузаларида

Хоҳи ижодидан янги, ҳали фанга номалум хизматлари ҳакида фикр юритилди, улут юшорингизни кишини ҳайратга солувчи сехрли газаллари ўқиди.

Она тили, мактабнинг ўтиларидан биринчи академик ва профессорлари — А.Рустамий, С.Ғаниева, М.Имомназаров, А.Қўйжоний, А.Маннонов, А.Куронбеков, хорижий элчинчоналар вакилларининг маърузаларида

Хоҳи ижодидан янги, ҳали фанга номалум хизматлари ҳакида фикр юритилди, улут юшорингизни кишини ҳайратга солувчи сехрли газаллари ўқиди.

Она тили, мактабнинг ўтиларидан биринчи академик ва профессорлари — А.Рустамий, С.Ғаниева, М.Имомназаров, А.Қўйжоний, А.Маннонов, А.Куронбеков, хорижий элчинчоналар вакилларининг маърузаларида

Хоҳи ижодидан янги, ҳали фанга номалум хизматлари ҳакида фикр юритилди, улут юшорингизни кишини ҳайратга солувчи сехрли газаллари ўқиди.

Она тили, мактабнинг ўтиларидан биринчи академик ва профессорлари — А.Рустамий, С.Ғаниева, М.Имомназаров, А.Қўйжоний, А.Маннонов, А.Куронбеков, хорижий элчинчоналар вакилларининг маърузаларида

Хоҳи ижодидан янги, ҳали фанга номалум хизматлари ҳакида фикр юритилди, улут юшорингизни кишини ҳайратга солувчи сехрли газаллари ўқиди.

Она тили, мактабнинг ўтиларидан биринчи академик ва профессорлари — А.Рустамий, С.Ғаниева, М.Имомназаров, А.Қўйжоний, А.Маннонов, А.Куронбеков, хорижий элчинчоналар вакилларининг маърузаларида

Хоҳи ижодидан янги, ҳали фанга номалум хизматлари ҳакида фикр юритилди, улут юшорингизни кишини ҳайратга солувчи сехрли газаллари ўқиди.

Она тили, мактабнинг ўтиларидан биринчи академик ва профессорлари — А.Рустамий, С.Ғаниева, М.Имомназаров, А.Қўйжоний, А.Маннонов, А.Куронбеков, хорижий элчинчоналар вакилларининг маърузаларида

Хоҳи ижодидан янги, ҳали фанга номалум хизматлари ҳакида фикр юритилди, улут юшорингизни кишини ҳайратга солувчи сехрли газаллари ўқиди.

Она тили, мактабнинг ўтиларидан биринчи академик ва профессорлари — А.Рустамий, С.Ғаниева, М.Имомназаров, А.Қўйжоний, А.Маннонов, А.Куронбеков, хорижий элчинчоналар вакилларининг маърузаларида

Хоҳи ижодидан янги, ҳали фанга номалум хизматлари ҳакида фикр юритилди, улут юшорингизни кишини ҳайратга солувчи сехрли газаллари ўқиди.

Она тили, мактабнинг ўтиларидан биринчи академик ва профессорлари — А.Рустамий, С.Ғаниева, М.Имомназаров, А.Қўйжоний, А.Маннонов, А.Куронбеков, хорижий элчинчоналар вакилларининг маърузаларида

Хоҳи ижодидан янги, ҳали фанга номалум хизматлари ҳакида фикр юритилди, улут юшорингизни кишини ҳайратга солувчи сехрли газаллари ўқиди.

Она тили, мактабнинг ўтиларидан биринчи академик ва профессорлари — А.Рустамий, С.Ғаниева, М.Имомназаров, А.Қўйжоний, А.Маннонов, А.Куронбеков, хорижий элчинчоналар вакилларининг маърузаларида

Хоҳи ижодидан янги, ҳали фанга номалум хизматлари ҳакида фикр юритилди, улут юшорингизни кишини ҳайратга солувчи сехрли газаллари ўқиди.

Она тили, мактабнинг ўтиларидан биринчи академик ва профессорлари — А.Рустамий, С.Ғаниева, М.Имомназаров, А.Қўйжоний, А.Маннонов, А.Куронбеков, хорижий элчинчоналар вакилларининг маърузаларида

Хоҳи ижодидан янги, ҳали фанга номалум хизматлари ҳакида фикр юритилди, улут юшорингизни кишини ҳайратга солувчи сехрли газаллари ўқиди.

Она тили, мактабнинг ўтиларидан биринчи академик ва профессорлари — А.Рустамий, С.Ғаниева, М.Имомназаров, А.Қўйжоний, А.Маннонов, А.Куронбеков, хорижий элчинчоналар вакилларининг маърузаларида

Хоҳи ижодидан янги, ҳали фанга номалум хизматлари ҳакида фикр юритилди, улут юшорингизни кишини ҳайратга солувчи сехрли газаллари ўқиди.

Она тили, мактабнинг ўтиларидан биринчи академик ва профессорлари — А.Рустамий, С.Ғаниева, М.Имомназаров, А.Қўйжоний, А.Маннонов, А.Куронбеков, хорижий элчинчоналар вакилларининг маърузаларида

Хоҳи ижодидан янги, ҳали фанга номалум хизматлари ҳакида фикр юритилди, улут юшорингизни кишини ҳайратга солувчи сехрли газаллари ўқиди.

Она тили, мактабнинг ўтиларидан биринчи академик ва профессорлари — А.Рустамий, С.Ғаниева, М.Имомназаров, А.Қўйжоний, А.Маннонов, А.Куронбеков, хорижий элчинчоналар вакилларининг маърузаларида

Хоҳи ижодидан янги, ҳали фанга номалум хизматлари ҳакида фикр юритилди, улут юшорингизни кишини ҳайратга солувчи сехрли газаллари ўқиди.

Она тили, мактабнинг ўтиларидан биринчи академик ва профессорлари — А.Рустамий, С.Ғаниева, М.Имомназаров, А.Қўйжоний, А.Маннонов, А.Куронбеков, хорижий элчинчоналар вакилларининг маърузаларида

Хоҳи ижодидан янги, ҳали фанга номалум хизматлари ҳакида фикр юритилди, улут юшорингизни кишини ҳайратга солувчи сехрли газаллари ўқиди.

Она тили, мактабнинг ўтиларидан биринчи академик ва профессорлари — А.Рустамий, С.Ғаниева, М.Имомназаров, А.Қўйжоний, А.Маннонов, А.Куронбеков, хорижий элчин

Боши биринчи бетда.

Бугун ўзбек дехқоннинг моддий манфатдорларига кўп жиҳатдан у олаётган хосил саломига боғлиқ. Хосил саломигни эса пахтанинг нави ва дехқоннинг чўнг меҳнати, унинг замонавий техника ва технологиялар билан кай даражада куролланганини белгилашини юкорида тилга олинганд мисолларда рўй-рост кўрдик. Бу жиҳатлар пахтанинг измизининг яхин келажакдаги истикборларидан далолат беради. Бинонбарин, дехқон-фермерларимиз ерга ҳақиқиғи тўйсиз қансади самаралар бериси мумкинлигини ўз даласи, ўз меҳнати, билими ва тажрибаси мисолида яқюл кўра бошлади.

Ўтган хафта юртимизда бўйл ўтган жаҳон пахта бозорини ташкил этишига доир халқаро анжуманнинг асосий мақсади ёам кимматбахо тола етказиб берувич пахтакор дехқоннинг, бинонбарин, замоҳаташ халиклигининг моддий фаровонлигиня янада юксалтириши кўзда туради.

Анжуманнинг айнан Ўзбекистон пойтахтида ўтказилишининг нийҳоят долазарблиги ва бу йилиг пахта режаларининг отъябр ойидаёт бажарилишига имкон яратган шарт-шароитлар хусусида сўз юритар эканни, можиҳи этишибори ойлан қарангда, бу воқеалар мустакилларига такозо этаётган заруратлар хосилси сифатида юз берганини айтмасдан бўлмайди. Негаки, озодликка еришганинига кадар ўзбек дехқони, анишу жаҳофари бободекҳон сиймосидаги она халиклини не-не азоблар билан пахтанинг етишиборида, бирор олтининг тенг бу неъматни қандай нарҳда, кимга ва қаон сотиси буткун унинг инон-ихтиёридан ташқарида иш эди. Бошқача айтганда, чинакам оқ олтининг ўзбек дехқони машакат қебиб етишиборида, бирор бу бойликни хузурини бўшқалар кўради.

Мустақиллик йилларида мамлакатда дехқончиликнинг бутунлай янги тизими шаклантirилди, фермерлик ҳаракати кенг кулоч ёди. Бу йил мамлакат бўйича етишиборида яхши физон ҳам фермерлар етишибори хосил саломига тўғри келди. Фермерлар даласидаги хосилдорлик ҳам, ўндан кўрилаётган даромад ҳам ошиб бормоқда. Шу боис мамлакат Президенти бозланган анишу хайрли жаҳаренин янада изчили давом этишибори давлатга этаёт. Юртбoshими Коракалпогистон ва Хоразм пахтакорларининг ютуклари билан танишар экан, фермерлар янги иктисолид ишлопотларни мудафакият билан рўёбга чиқарётгандаридан маннунлигини изхор этиди, уларнинг энди нафақат экин экиши, уни парваришлаш, айни чорда етишиборида хосилни сотиш ва ўндан тегишилича даромад олишининг пухта хисоб-китобни юритадиган дарахада замонавий фикрлаши зарурлигига ахамият қарди.

Дарҳакати, фермерлар пахта ва бозка зироатчилик неъматларини янги шароитда қандай етишиборишини яхши ўзлаштириб олиши, энди уни қандай сотиш масаласини ҳам ўрганиш муҳим заруратга айланмоқда. Бунинг учун яқин келажакда фермерлар, шунингдек ширкат хўжаликлари пахтани факат етишибори ва хомашенини пахта заводларига топширибни кўйлами, ўндан толи ахрятки олишидек янада мураккаб жаҳаренин буевосита иштирор этиши зарур бўлади. Можиҳ ўтиборо билан қарангда, бу давлат замирода жуда катта ижтиомоид адолат мухассам. Сабаби, бугун фермерлар пахтани бирорининг кўрсатаси, бирорининг араплашишиз ўзи мустақил равиша етишиборида бошлади. Бирор етишибори анишу хайрли жаҳаренин янада изчили давом этишибори давлатга этаёт. Юртбoshими Коракалпогистон ва Хоразм пахтакорларининг ютуклари билан танишар экан, фермерлар янги иктисолид ишлопотларни мудафакият билан рўёбга чиқарётгандаридан маннунлигини изхор этиди, уларнинг энди нафақат экин экиши, уни парваришлаш, айни чорда етишиборида хосилни сотиш ва ўндан тегишилича даромад олишининг пухта хисоб-китобни юритадиган дарахада замонавий фикрлаши зарурлигига ахамият қарди.

Хорижлики, ҳаридор-ку ўзбек пахтасини европаликдан эмас, ўзбекнинг ўзидан олаётганига, орадаги "учинчи одам" тимсолидаги далолот воситасининг хизматидан воз кечганига шунчалар куво-наётган экан, энди тасаввур килингким, етишибори хомашенини хозиргидек мавжуд пахта заводларига топшириб, уларни шишибар қилинган тола сотилгандан сўнг кўлишга тегаётган ҳаққагина қаноат килип келётган ўзбек фермери толани ўз хомашенидан ўзи ахрятки олишига эриша,

истеъмолчилик билан 1,7 миллион тонна пахта толасини сотиш бўйича шартномалар имзолангани ҳам шундан далолатиди. Шубҳасиз, бу жаҳарён бундан бўён ўзбек халқи учун мустақилликнинг энг катта шарофатларидан бирни сифатида бутунлай янги имкониятлар эшигини очиши табиидир.

Хорижлики, ҳаридор-ку ўзбек пахтасини европаликдан эмас, ўзбекнинг ўзидан олаётганига, орадаги "учинчи одам" тимсолидаги далолот воситасининг хизматидан воз кечганига шунчалар куво-наётган экан, энди тасаввур килингким, етишибори хомашенини хозиргидек мавжуд пахта заводларига топшириб, уларни шишибар қилинган тола сотилгандан сўнг кўлишга тегаётган ҳаққагина қаноат килип келётган ўзбек фермери толани ўз хомашенидан ўзи ахрятки олишига эриша,

истеъмолчилик билан 1,7 миллион тонна пахта толасини сотиш бўйича шартномалар имзолангани ҳам шундан далолатиди. Шубҳасиз, бу жаҳарён бундан бўён ўзбек халқи учун мустақилликнинг энг катта шарофатларидан бирни сифатида бутунлай янги имкониятлар эшигини очиши табиидир.

Хорижлики, ҳаридор-ку ўзбек пахтасини европаликдан эмас, ўзбекнинг ўзидан олаётганига, орадаги "учинчи одам" тимсолидаги далолот воситасининг хизматидан воз кечганига шунчалар куво-наётган экан, энди тасаввур килингким, етишибори хомашенини хозиргидек мавжуд пахта заводларига топшириб, уларни шишибар қилинган тола сотилгандан сўнг кўлишга тегаётган ҳаққагина қаноат килип келётган ўзбек фермери толани ўз хомашенидан ўзи ахрятки олишига эриша,

истеъмолчилик билан 1,7 миллион тонна пахта толасини сотиш бўйича шартномалар имзолангани ҳам шундан далолатиди. Шубҳасиз, бу жаҳарён бундан бўён ўзбек халқи учун мустақилликнинг энг катта шарофатларидан бирни сифатида бутунлай янги имкониятлар эшигини очиши табиидир.

Хорижлики, ҳаридор-ку ўзбек пахтасини европаликдан эмас, ўзбекнинг ўзидан олаётганига, орадаги "учинчи одам" тимсолидаги далолот воситасининг хизматидан воз кечганига шунчалар куво-наётган экан, энди тасаввур килингким, етишибори хомашенини хозиргидек мавжуд пахта заводларига топшириб, уларни шишибар қилинган тола сотилгандан сўнг кўлишга тегаётган ҳаққагина қаноат килип келётган ўзбек фермери толани ўз хомашенидан ўзи ахрятки олишига эриша,

истеъмолчилик билан 1,7 миллион тонна пахта толасини сотиш бўйича шартномалар имзолангани ҳам шундан далолатиди. Шубҳасиз, бу жаҳарён бундан бўён ўзбек халқи учун мустақилликнинг энг катта шарофатларидан бирни сифатида бутунлай янги имкониятлар эшигини очиши табиидир.

Хорижлики, ҳаридор-ку ўзбек пахтасини европаликдан эмас, ўзбекнинг ўзидан олаётганига, орадаги "учинчи одам" тимсолидаги далолот воситасининг хизматидан воз кечганига шунчалар куво-наётган экан, энди тасаввур килингким, етишибори хомашенини хозиргидек мавжуд пахта заводларига топшириб, уларни шишибар қилинган тола сотилгандан сўнг кўлишга тегаётган ҳаққагина қаноат килип келётган ўзбек фермери толани ўз хомашенидан ўзи ахрятки олишига эриша,

истеъмолчилик билан 1,7 миллион тонна пахта толасини сотиш бўйича шартномалар имзолангани ҳам шундан далолатиди. Шубҳасиз, бу жаҳарён бундан бўён ўзбек халқи учун мустақилликнинг энг катта шарофатларидан бирни сифатида бутунлай янги имкониятлар эшигини очиши табиидир.

Хорижлики, ҳаридор-ку ўзбек пахтасини европаликдан эмас, ўзбекнинг ўзидан олаётганига, орадаги "учинчи одам" тимсолидаги далолот воситасининг хизматидан воз кечганига шунчалар куво-наётган экан, энди тасаввур килингким, етишибори хомашенини хозиргидек мавжуд пахта заводларига топшириб, уларни шишибар қилинган тола сотилгандан сўнг кўлишга тегаётган ҳаққагина қаноат килип келётган ўзбек фермери толани ўз хомашенидан ўзи ахрятки олишига эриша,

истеъмолчилик билан 1,7 миллион тонна пахта толасини сотиш бўйича шартномалар имзолангани ҳам шундан далолатиди. Шубҳасиз, бу жаҳарён бундан бўён ўзбек халқи учун мустақилликнинг энг катта шарофатларидан бирни сифатида бутунлай янги имкониятлар эшигини очиши табиидир.

Хорижлики, ҳаридор-ку ўзбек пахтасини европаликдан эмас, ўзбекнинг ўзидан олаётганига, орадаги "учинчи одам" тимсолидаги далолот воситасининг хизматидан воз кечганига шунчалар куво-наётган экан, энди тасаввур килингким, етишибори хомашенини хозиргидек мавжуд пахта заводларига топшириб, уларни шишибар қилинган тола сотилгандан сўнг кўлишга тегаётган ҳаққагина қаноат килип келётган ўзбек фермери толани ўз хомашенидан ўзи ахрятки олишига эриша,

истеъмолчилик билан 1,7 миллион тонна пахта толасини сотиш бўйича шартномалар имзолангани ҳам шундан далолатиди. Шубҳасиз, бу жаҳарён бундан бўён ўзбек халқи учун мустақилликнинг энг катта шарофатларидан бирни сифатида бутунлай янги имкониятлар эшигини очиши табиидир.

Хорижлики, ҳаридор-ку ўзбек пахтасини европаликдан эмас, ўзбекнинг ўзидан олаётганига, орадаги "учинчи одам" тимсолидаги далолот воситасининг хизматидан воз кечганига шунчалар куво-наётган экан, энди тасаввур килингким, етишибори хомашенини хозиргидек мавжуд пахта заводларига топшириб, уларни шишибар қилинган тола сотилгандан сўнг кўлишга тегаётган ҳаққагина қаноат килип келётган ўзбек фермери толани ўз хомашенидан ўзи ахрятки олишига эриша,

истеъмолчилик билан 1,7 миллион тонна пахта толасини сотиш бўйича шартномалар имзолангани ҳам шундан далолатиди. Шубҳасиз, бу жаҳарён бундан бўён ўзбек халқи учун мустақилликнинг энг катта шарофатларидан бирни сифатида бутунлай янги имкониятлар эшигини очиши табиидир.

Хорижлики, ҳаридор-ку ўзбек пахтасини европаликдан эмас, ўзбекнинг ўзидан олаётганига, орадаги "учинчи одам" тимсолидаги далолот воситасининг хизматидан воз кечганига шунчалар куво-наётган экан, энди тасаввур килингким, етишибори хомашенини хозиргидек мавжуд пахта заводларига топшириб, уларни шишибар қилинган тола сотилгандан сўнг кўлишга тегаётган ҳаққагина қаноат килип келётган ўзбек фермери толани ўз хомашенидан ўзи ахрятки олишига эриша,

истеъмолчилик билан 1,7 миллион тонна пахта толасини сотиш бўйича шартномалар имзолангани ҳам шундан далолатиди. Шубҳасиз, бу жаҳарён бундан бўён ўзбек халқи учун мустақилликнинг энг катта шарофатларидан бирни сифатида бутунлай янги имкониятлар эшигини очиши табиидир.

Хорижлики, ҳаридор-ку ўзбек пахтасини европаликдан эмас, ўзбекнинг ўзидан олаётганига, орадаги "учинчи одам" тимсолидаги далолот воситасининг хизматидан воз кечганига шунчалар куво-наётган экан, энди тасаввур килингким, етишибори хомашенини хозиргидек мавжуд пахта заводларига топшириб, уларни шишибар қилинган тола сотилгандан сўнг кўлишга тегаётган ҳаққагина қаноат килип келётган ўзбек фермери толани ўз хомашенидан ўзи ахрятки олишига эриша,

истеъмолчилик билан 1,7 миллион тонна пахта толасини сотиш бўйича шартномалар имзолангани ҳам шундан далолатиди. Шубҳасиз, бу жаҳарён бундан бўён ўзбек халқи учун мустақилликнинг энг катта шарофатларидан бирни сифатида бутунлай янги имкониятлар эшигини очиши табиидир.

Хорижлики, ҳаридор-ку ўзбек пахтасини европаликдан эмас, ўзбекнинг ўзидан олаётганига, орадаги "учинчи одам" тимсолидаги далолот воситасининг хизматидан воз кечганига шунчалар куво-наётган экан, энди тасаввур килингким, етишибори хомашенини хозиргидек мавжуд пахта заводларига топшириб, уларни шишибар қилинган тола сотилгандан сўнг кўлишга тегаётган ҳаққагина қаноат килип келётган ўзбек фермери толани ўз хомашенидан ўзи ахрятки олишига эриша,

истеъмолчилик билан 1,7 миллион тонна пахта толасини сотиш бўйича шартномалар имзолангани ҳам шундан далолатиди. Шубҳасиз, бу жаҳарён бундан бўён ўзбек халқи учун мустақилликнинг энг катта шарофатларидан бирни сифатида бутунлай янги имкониятлар эшигини очиши табиидир.

Хорижлики, ҳаридор-ку ўзбек пахтасини европаликдан эмас, ўзбекнинг ўзидан олаётганига, орадаги "учинчи одам" тимсолидаги далолот воситасининг хизматидан воз кечганига шунчалар куво-наётган экан, энди тасаввур килингким, етишибори хомашенини хозиргидек мавжуд пахта заводларига топшириб, уларни шишибар қилинган тола сотилгандан сўнг кўлишга тегаётган ҳаққагина қаноат килип келётган ўзбек фермери толани ўз хомашенидан ўзи ахрятки олишига эриша,

истеъмолчилик билан 1,7 миллион тонна пахта толасини сотиш бўйича шартномалар имзолангани ҳам шундан далолатиди. Шубҳасиз, бу жаҳарён бундан бўён ўзбек халқи учун мустақилликнинг энг катта шарофатларидан бирни сифатида бутунлай янги имкониятлар эшигини очиши табиидир.

Хорижлики, ҳаридор-ку ўзбек пахтасини европаликдан эмас, ўзбекнинг ўзидан олаётганига, орадаги "учинчи одам" тимсолидаги далолот воситасининг хизматидан воз кечганига шунчалар куво-наётган экан, энди тасаввур килингким, етишибори хомашенини хозиргидек мавжуд пахта заводларига топшириб, уларни шишибар қилинган тола сотилгандан сўнг кўлишга тегаётган ҳаққагина қаноат килип келётган ўзбек фермери толани ўз хомашенидан ўзи ахрятки олишига эриша,

истеъмол

Жуманиёш ЖАББОРОВ,
Ўзбекистон халқ шоири

ЧИНОР

Ёсплика, навбаҳор ҳушбўйдан маст,
Салқин адирларда кезардим бир пайт,
Каршиядан бир чинор қалқиди забардас,
Чинорким, ҳар барги мисли олтин байт.

Адабиёт эди у чинор номи,
Бағрида минг зотлар улгайтан маъво.
Қондаги жўнисинлик — унинг илҳоми,
Бир гўзали навоким, минг дардга даво.

Ундан баҳра олиб, мен ҳам бир неча
Гулдастлар тузмади оддий ва камтар.
Унинг меҳри билан кундузу кечга
Яратдиган шеър тўла неча бир дафтар.

Яшайади бир орзу — ишқ илинжиди,
Ши чинор этмас асло мени тарк.
Ҳамина барҳаёт кўрки ичнида
Қола билсан эди бўлиб оддий барг.

СЕНСИЗ

Бу кўпик бўлмаса, одамларга қўйин,
Бу кудук бўлмаса, ўтмас кунимиз.

Андрей Вознесенский — замонавий рус шеъриятининг йирик на-
мояндаси, ҳозирги замон жаҳон адабиётидаги ўзининг ўз ўрни бор. Шоир шеъриятда эски колипларни синдириб, мутлако янги йўл, янги услуб яратган ижодкор, айни пайтда, жаҳон шеърияти, рус мумтоз шеъриятининг барча айланаларини ўз ижодидаги мухассасати эта олган. Ҳазрат Алишер Навоий ҳақида гапирав экан, шоир бундек дейди: «Мен ўзим-
нинг «Юнон ва Авос» достонимни ёзар эканман, Навоий яратган бетакор оқсиш-маъшуклар сиймоси кўз олдидам туар эди».

А. Вознесенский ўзбек китобхонига яхши таниш. Унинг насрый асарлари — бадиалари, хотиралари ҳам ўзига хос. Яқинда Москвадаги «Эксмо» нашрёти шоирнинг янги сайланма асарларини чоп этиди. Китобнинг биринчи бўлуми «Менин эслайсанми?» деб номланади. Етмишиничи баҳорин қаршилаётган шоирни эслаб, унинг Федерико Гарсия Лорка ҳақидаги бадиаси ҳамда айрим шеърларини газетхонлар эъти-
борига хавола этмис.

ПОРКА
ПОЛАПАРИ

Лоркани яхши қўраман. Унинг учайдан кайиқ янглиғи енгил, театр залининг тела томоша айвонининг гулдурус солиб тургувчи, радиоилокаторнинг зар қозоги мисол сизигир, оранж пўстлоғидаги ачимтири туттири иш таратувчи исимини яхши кўраман.

Лорк! У дайди эди, актёр, хайлараст ва расо-
ном эди у. Де Фелла унинг мусикавий
кобилияти шоирларни истеъдодидан кам
заслигини айтган эди.

Мен Лоркани ҳеч қачон кўрмаганман.
Кечикиб туғилдим мен. Мен у билан ҳар
куни кўришман.

Чинидаги тоза, яркитрип артиланган бир
жутт ойни — бирори сойда, иккичиси
кўқда — кўрсан Лорка болакайига ҳайқир-
гандай ҳайқирим келади: «Ярим тун ури-
лар тарелкаларга!» Менга «Кордова» деб
гапириша буни ҳам дарро билиман: бу
демак оқшом пайти сувга корширилган
икки Кордова — «архитектура ва кўзача-
лар Кордоваси». Мен унинг нозиги ва «чик
нурни кўнгироқчаларнинг енгил товушидан
хилпираидиган ишакдай» харир юрагини
билиман. Психолог анниклида унинг «Бе-
вафо хотинига тенг келадиган бирор бир
асар борлигини эса билмайдим. Бекиб
софлик, бирор туйгулар акс этган унда:
Унинг балладаларида «Лўпилар ван малочи
аккордеон чалишини» яхши қўраман.

Уни 1936 йилнинг 18 августида ўлди-
риши.

Жинотчилар буни тасодиф деб ёзти-
роф этишга харакат килишади. Эх, бу «ха-
толар!...» Пушкиннинг ўлими англайлар-
чилик? Лермонтовнинг ўлими тасодиф-
ми?

Шеърият — ҳамиша инклиб. Янгича
жазо усулларни кўлланадигандан каммох-
надарлардаги кирдикорлар учун. Лорканин-
чи курринг, эркинлик, жўшканинка
йўргилган қўшиклари инклиб эди. Бетон
зиндан фонидалар лола — исен, кўзғолон
бўлиб туколади.

Шоирлар катта меҳрга мұхтоҷидлар,
деб ўтган экан бир донишманд. Шоир-
нинг яланғоч юраги тиксансимга тиранла-
ётган пайтда меҳр ҳақида қанқа гап були-
ши мумкин? Мен шоирни ҳалокатга эл-
тувиҳ ўйли ҳақида ўлгалиганимда, бирин-
чи жаҳон уруши вақтида газ билан заҳар-
ланган Пол Элюарни эслайман. Бўғилат-
ган шоир жуссаси — рамзи. Нафас олишга
ҳаво ўйғу, кўйлашга ўйл бўлсин!

Нафас билан хирқираб янграги Лорка
овози:

Бу дўзумас, бу кўча.
Бу ўлмас, сабзован дўкони бу.

Сизнинг яркаганга автониз босиб
мажаклаган мушкучининг синиқ панжасида
кўз илғамас дунёларни кўрайсан мен.

Лорка метафорага бой, оташин шоир эди!

Онринг бонглар салоси янглиғ
Хўқизларнинг қадоми оғир...

Шўрўлакларнинг бўйнуруклар
Сигитмит нафрати бордир,

Бир замонлар бикинлариди
Бўлған қанотларни эслайди улар.

Метафора — шакл мотори. XX аср — эв-
рилишлар, метаморфозлар асли. Бугун-
ги кунда қараяғай дараҳтини қай тарзда
изоҳлаш мумкин? Сунъий тола дебим ва
ёки ракетанинг юйнисимо пластмасаси-
ми? Менинг пахмок силон жимипир ке-
чаларни оққарайтаб номини олиб ала-
сирайди. Унинг тушлариди пахмок аждод-
ларининг иғнаблариги шовулаиди.

Лорка — биринчилар дегани. Унинг
шоирлариди тунги осмон «Қора» байтал-

Биз ёшликка қайтиб бофамиз

ШОИР

У тун бўйи уйғоқ...мижжа қоқмади,
Олам уфқуларнай алланди хаёл,
Юрак титринга зарра боқмади,
Хорғин кўзлариди кувони ва малол.

Далаларга чиқди, яқин-йироқлар
Сузлаб берди унга дилда борини.
Қалбида мавжилиб асос қироқлар,
Тоғор кўз-кўзлида садаф корини.

Саҳралардан ўтди,
Боқлардан ўтди,
Тўйдаю азада у бўлди ҳозир.
Дилда ёлқинлашиб Прометей ўти,
Нур билан зулматдан ўрганди кўп сир.

Кулбада тунади,
Саройга кўнди,
Кўтказалар чурди ўтқир зехнида
Саратонда ёди,
Аёзда тўйғди,
Инсон

Жилваланди кўш мешрида.
Ойдин кечаларнинг сурб гаштини,
Севги изҳорларин тинглади хурсанд.
Гоҳ бир зум сағр этиб фазо даштини,
Юлдуз чаманига зехни бўлди банд.

Гудак ороминга бўлди парвона,
Кайгули ованга маҳраму маҳзам.
Инсонни ўйлади у ёна-ёна,
Уни қуршаб одди севинч билан гам.
Ўйдан галвир бўлған оғир заминда
Ут-олов оралаб, гоҳ бўлди мажруҳ.

Инсон ташвишида, инсон гамида
Демак, қачонлардир ўлгансан тамом,
Демак, бу дунёга келганинг ҳам ўй.

АГАР...
Бир қатра бўлганса Гангид ё Нилда,
Африка ўйдан ёниса бир дарахт,
Ёнуз хурж қисса олис бир энда,
Бир умр биноси дарз кетса барвакт,
Бир кўлининг тақдирни қил узра қолса,
Бир севги багтига урилса ҳанжар,
Оламдан бир қувонг изисиз ўйқолса,
Бир гулшан боногоҳ колса бессамар —
Сен эса қилт этмай турсанг субу шом,
Юрагини булат солисма дард-чўғ,
Демак, қачонлардир ўлгансан тамом,
Демак, бу дунёга келганинг ҳам ўй.

ХАЙР...
Одамзод ҳам сўнгиз бир карвон.
Ҳаракатда ёш-қарилари.
Иқбол, умид, интилиш, армон
Ақл билан бошқарилади.

Одамларга чиқди, яқин-йироқлар
Сузлаб берди унга дилда борини.
Қалбида мавжилиб асос қироқлар,
Тоғор кўз-кўзлида садаф корини.

Саҳралардан ўтди,
Боқлардан ўтди,
Тўйдаю азада у бўлди ҳозир.
Дилда ёлқинлашиб Прометей ўти,
Нур билан зулматдан ўрганди кўп сир.

Кулбада тунади,
Саройга кўнди,
Кўтказалар чурди ўтқир зехнида
Саратонда ёди,
Аёзда тўйғди,
Инсон

Жилваланди кўш мешрида.
Ойдин кечаларнинг сурб гаштини,
Севги изҳорларин тинглади хурсанд.
Гоҳ бир зум сағр этиб фазо даштини,
Юлдуз чаманига зехни бўлди банд.

Гудак ороминга бўлди парвона,
Кайгули ованга маҳраму маҳзам.
Инсонни ўйлади у ёна-ёна,
Уни қуршаб одди севинч билан гам.
Ўйдан галвир бўлған оғир заминда
Ут-олов оралаб, гоҳ бўлди мажруҳ.

Инсон ташвишида, инсон гамида
Демак, қачонлардир ўлгансан тамом,
Демак, бу дунёга келганинг ҳам ўй.

АДАЛ ВА ЙОРАК
Қайнаб ётар буюк конот,
Ич-чию ташқарилари.
Минг шаклар ҳаракат, ҳаёт
Ақл билан бошқарилади.

Одамзод ҳам сўнгиз бир карвон.
Ҳаракатда ёш-қарилари.
Иқбол, умид, интилиш, армон
Ақл билан бошқарилади.

Одамларга чиқди, яқин-йироқлар
Сузлаб берди унга дилда борини.
Қалбида мавжилиб асос қироқлар,
Тоғор кўз-кўзлида садаф корини.

Саҳралардан ўтди,
Боқлардан ўтди,
Тўйдаю азада у бўлди ҳозир.
Дилда ёлқинлашиб Прометей ўти,
Нур билан зулматдан ўрганди кўп сир.

Кулбада тунади,
Саройга кўнди,
Кўтказалар чурди ўтқир зехнида
Саратонда ёди,
Аёзда тўйғди,
Инсон

Жилваланди кўш мешрида.
Ойдин кечаларнинг сурб гаштини,
Севги изҳорларин тинглади хурсанд.
Гоҳ бир зум сағр этиб фазо даштини,
Юлдуз чаманига зехни бўлди банд.

Гудак ороминга бўлди парвона,
Кайгули ованга маҳраму маҳзам.
Инсонни ўйлади у ёна-ёна,
Уни қуршаб одди севинч билан гам.
Ўйдан галвир бўлған оғир заминда
Ут-олов оралаб, гоҳ бўлди мажруҳ.

Инсон ташвишида, инсон гамида
Демак, қачонлардир ўлгансан тамом,
Демак, бу дунёга келганинг ҳам ўй.

ДАЛАЛАРГА
Чиқди, яқин-йироқлар
Сузлаб берди унга дилда борини.
Қалбида мавжилиб асос қироқлар,
Тоғор кўз-кўзлида садаф корини.

Саҳралардан ўтди,
Боқлардан ўтди,
Тўйдаю азада у бўлди ҳозир.
Дилда ёлқинлашиб Прометей ўти,
Нур билан зулматдан ўрганди кўп сир.

Кулбада тунади,
Саройга кўнди,
Кўтказалар чурди ўтқир зехнида
Саратонда ёди,
Аёзда тўйғди,
Инсон

Жилваланди кўш мешрида.
Ойдин кечаларнинг сурб гаштини,
Севги изҳорларин тинглади хурсанд.
Гоҳ бир зум сағр этиб фазо даштини,
Юлдуз чаманига зехни бўлди банд.

Гудак ороминга бўлди парвона,
Кайгули ованга маҳраму маҳзам.
Инсонни ўйлади у ёна-ёна,
Уни қуршаб одди севинч билан гам.
Ўйдан галвир бўлған оғир заминда
Ут-олов оралаб, гоҳ бўлди мажруҳ.

Инсон ташвишида, инсон гамида
Демак, қачонлардир ўлгансан тамом,
Демак, бу дунёга келганинг ҳам ўй.

САҲАР ОДАМЛАРИ
Чиқди, яқин-йироқлар
Сузлаб берди унга дилда борини.
Қалбида мавжилиб асос қироқлар,
Тоғор кўз-кўзлида садаф корини.

Саҳралардан ўтди,
Боқлардан ўтди,
Тўйдаю азада у бўлди ҳозир.
Дилда ёлқинлашиб Прометей ўти,
Нур билан зулматдан ўрганди кўп сир.

Кулбада тунади,
Саройга кўнди,
Кўтказалар чурди ўтқир зехнида
Саратонда ёди,
Аёзда тўйғди,
Инсон

Жилваланди кўш мешрида.
Ойдин кечаларнинг сурб гаштини,
Севги изҳорларин тинглади хурсанд.
Гоҳ бир зум сағр этиб фазо даштини,
Юлдуз чаманига зехни бўлди банд.

Гудак ороминга бўлди парвона,
Кайгу

Жаҳон маданиятининг дурдонаси ҳисобланган «Маҳобҳорат» достони нафакат Ҳиндистон кечимишидан ҳикоя қиласи, инсониятнинг кечаги, бутунига ва эртанига саволларига ҳам жавоб бернишга қодир асар. У ўз бағрига Инсон фарзандларининг жамики кўргулилари-ю, тубаниклари билан бирга, Оналар армонини, кўзёшлигини жо қилган. Аслида жанг Курукшетрда эмас, Ҳиндистон она-ларининг жанготга айланган юрагида бўлади.

«Маҳобҳорат» нафакат жанглар киссаси, армонлар, хўрликлар, курбониллар, топталган номуси оллар, катта ўйкотишлар эвазига галаబа қозонган Йиғон киссаси ҳамдир. Курукшетр Ҳиндистонининг ночор фарзандларининг бурчлари-ю онтлари тўхнаншган жангот. Бунда бурчлар, қасамлар, аламзодалини шахс жангта киради.

Ўтган хафта якунланган, фалсафий муммалорага бой, кўп кисмли ушибу видеофильм дастлаб намойиш этилганига ўн йил ўтган бўлишидан катъий назар, ўзининг томошабинларни топла бўлади. Хуш бу мудафиятнинг сири нимада? Бу Борода олтига тенг маданий меросимизни яна битта шоҳ асар билан бойитган таржимон Амир ФАЙЗУЛЛАНИНГ ўй-фиркалари билан ўртоқлашамиз.

сум Ризо хинд тарихини кучли билгапрофессор, шоир. Шунинг билан биргаликда форс, араб тилларини мукаммал билган. Шоирлиқда Мирзо Голибек шуҳрат қозонломагани учун, кўнглининг бир четида ўйнинг бўлган. Шунинг учун хинд жанготга катта ёдгорлик қолдириш ниятида, тарихий фактларга таянган жолда, воқеаларни бир-бирига улаб, асарни форс тилига яқин бўлган урду тилида мукаммал ҳолатда тикилайди. Йигимрасида олим асарни хинд тилига ўтириб, Индира Гандига беришида. Баш вазир бундан курсанд бўлиб, қанча маблаг сарфланда фойларни кераклини айтади. «Маҳобҳорат»даги барча ижодий жаҳралар якунланган, воқеаларни яримга келиб олган «Рамаяна»ни тұхтилти, «Маҳобҳорат» экранга чиқади. Агар синчиллик кузатсангиз, «Рамаяна» достониде фалсафа юнда чиқурок. Лекин «Маҳобҳорат»нинг ўтигу шундаки, ундағы воқеалар, муммалор хәёт ҳақиқатига яқин. Бу асарда кўтарилиган мавзулар барча замонлар да вадарларга тегиши. Унинг қархамонларида ҳар бир одам ўзини кўради. Ахир, тох-тах талашишу, шурхатарастликка салла ҳеч қачон эскирмайдиган мавзу.

— **Фильмнинг кайта дубляжига кўнникомлай, эътироз билдириган томошабинлар ҳам учрайди. Нима учун бундан ўн йил один намойиш этилган нусхасидан фойдаланилмади?**

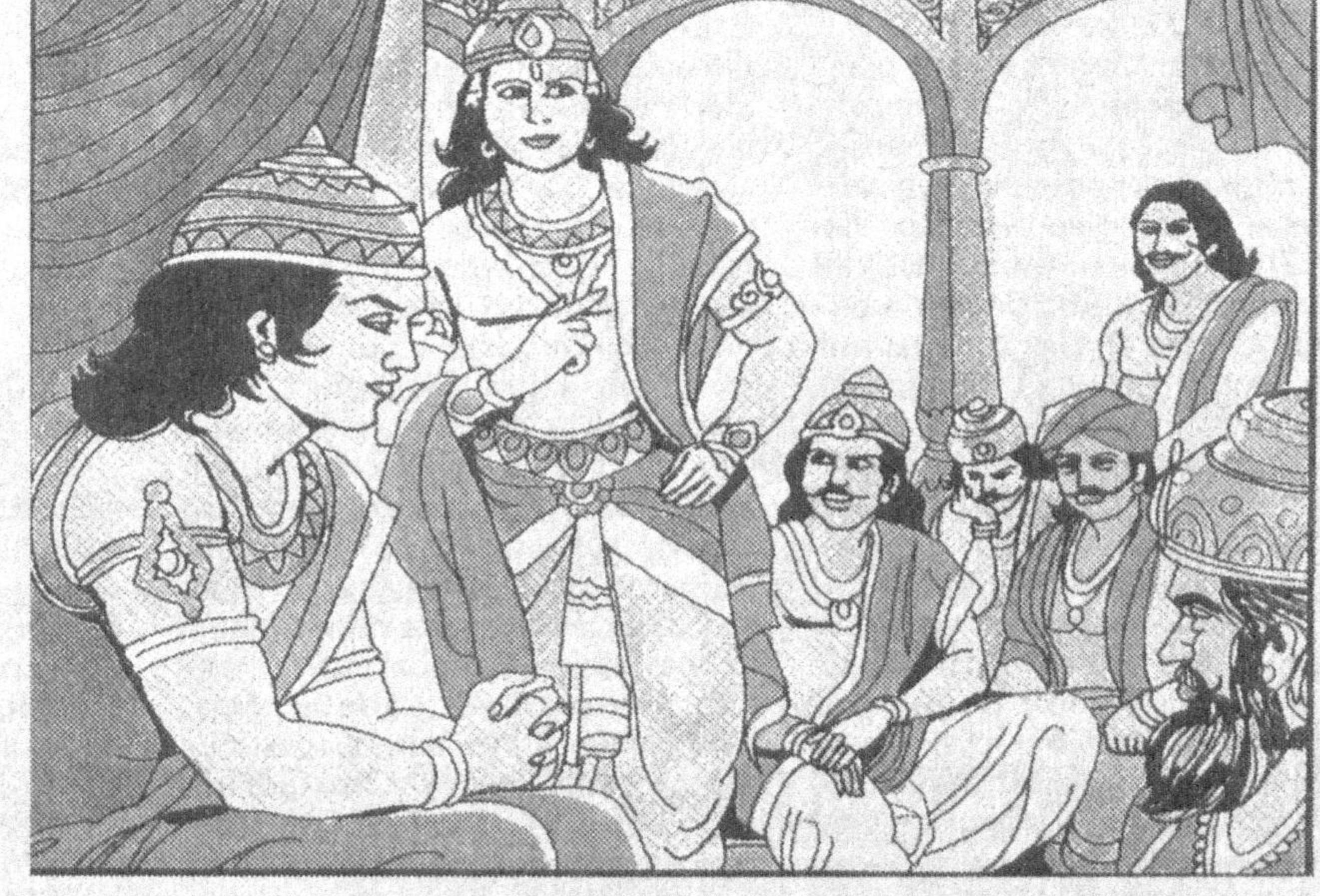
— Шахсан мен учун бу асарга яна қайта мурожат кишиш айни муддоға ёди. 1994 йили намойиш этилган нусхасида иштирок этган машҳур дубляж усталири Ҳожиакбар Нурматов, Афзал

Рафиков, Римма Аҳмедова, Ойбарчин Бакирваларнинг маҳоратларига тан бермасликинг иложи ўйк. Лекин текниси сабабларга кўра асарни тасмаларда саклаб колишининг ўзлари ҳам билишади. Фильм якунланганда Афзал Рафиқов: «Ўн йил ўтиб неварам, «Бобо», сизлар катта иш қилган экансизлар, қани сиз овоз берган ўша фильм» деб сўраса, мен нима деган одам булатам». Дубляжлорига куборгани халин ҳазур кўз ўнгимдан кетмайди. Менимча, биринчи сидан иккисининг дубляжи мудафиятни чиқандик. Шахсан ўзим ҳар бир сўз устидан ишлади ва дубляж жаҳраларида тўлиқ катнашади. Айтиларга сўзга эътиёткор бўлиб, масъулият билан ёндашиши. Ҳатто Санжар Сайдуллаевдек дубляж устаси ҳам бир жумлани кайта-қайта тақорларган вактлари бўлди. Дубляж жуда мураккаб жаърада. Дубляж ҳудудида оловдан пайдо бўлган. Унинг табиати доимо оловнинг ёниб туриши бор. Охиригача кўйдириши-

Руҳитимиз яқинлигининг сири мана шунда. Узоқ йиллар Ҳинд дарёси Самарқанд деб аталгани, Ҳинд океани эса Самарқанд, океани деб юритилгани бежиз эмас. Жавоҳарлабъл Неру, «Агар Бобур келмаганида Ҳиндистоннинг ўтмиши ҳам, келажаги ҳам булмас эди» деб эътироф этди. Кўринадид, Шарқ — ер юзининг очимаган сири.

— **Фильмин кўрарканман, Драупади образи бошқа аёл қаҳрамонлардан кўра мурракаброғ бўлиб кўринали.** Баъзида унинг гурури тақаббурилка айлананаётгандек. Мисол учун шармисор этилишидан олдин, Ҳастинапурдагилар Индрапрастга меҳмон бўлиб боришинга Дурёдханинг ўстидан «Кўрингин боласиим кўр-даб деб ошкорка кулишларини ҳазм килиш кийин».

— Чунки Драупади оловдан пайдо бўлган. Унинг табиати доимо оловнинг ёниб туриши бор. Охиригача кўйдириши-

кин унга она меҳри тегмай колган жойи панд берди.

Мехр фарзандга бошдан-оёқ берилши керак экан. Бунда дундаги энг катта қалқон, балогардон — она меҳри, деган фосяси ҳам аёл тимсолида Инсон кадр-кўйматини химоя килиш кераклигини айтишибди. Ҳоҳ уйлаб бўлсин, хотар эрек-ка, ҳоҳ шоҳ бўлсин, хотар гўдак. Инсон кадр көнчигина ҳимоя килиш кераклигини айтишибди.

— **Дарвоже, кадр топталётгандамларда сукут билан кузатиб турган томошабинлар кимлар эди? Ўша сукунатлар Ҳастинапур тақдири учун кимматта тушмадими? Бундай разолатлар кимларнинг кўли билан амалга оширилишидан катъий назар, бариперса, тарихининг таёғи Ганзазода Бхишам, устозлар Дрон, Крипа, Каридек шахсларнинг бошида синади. Кайсирид манъядо шоир — «Асли гуноҳкор менман. Чунки ҳамма гуноҳ қилид кўрдим мен, Ҳамма гуноҳ килид жим турдим», деб ёзганида ҳақдир. Негаки, Дурёдхану Шакунийдек кимсаларни ляънатлашнинг жоҳати ўйк. Уларнинг яраллиши шундай. Шунинг учун ҳам Она Гандхарийнинг Кришнани «Бу жангда тўклиганд қонларнинг барига сен жаҳнагар», Ҳавобаргарсан. Синнинг бўйининг бўйинда колади. Менинг ойлам яксон бўлганидек, Ядовлар давлатини ҳам еротин, деб қарғаганини тушунини керакид. Чунки Кришна хаммасиданда улуғ эди.**

— **Дарҳақидат, Гандхарийнинг қаригиши уни уриб, кейнинг жангларда хор**

бўлиб ўлади. Ҳиндустон динига кўра, Кришна инсон киёфасидаги Худо. Чунки Ҳудонинг барча хислатлари унда муҳассам бўлади. «Мен адолат тантанасини кўришим керак», деб барча жавоб гарлини бўйнига олган Кришна, ҳақиқатан ҳам бу жандага жавобар ҳисоблашади.

Кай бир миллат ёки ҳалқ бўлишидан катъий назар, ҳар бир миллатнинг йўлчи юлдузлари бўлади. Ҳалқ шуларга Кришна инсонида юлдузлари унда мурасада. «Мен адолат тантанасини кўришим керак», деб барча жавоб гарлини бўйнига олган Кришна, ҳақиқатан ҳам бу жандага жавобар ҳисоблашади.

Хаърат Навоий «Зангиран» Шер — евнамар дер» дегандаги нимада назарда тутган бўлиши мумкин? Табиийки, у таҳтунун кураши назарда тутмаган. «Дунёга бўлган хирс одамзоти занжирбанди килиб ташлади. Мен мана шу занжирни изби, дунё хирсидан вое камчаман. Ғақат инсонни, Оллоқ таолага этишини ташкилни улуглайман» деган маъненинг англатар экан. Шер жонзотларнинг энг кучлиси, лекин у банди. Занжир ёруғ дунёга хавас, хирс. «Менини» деган ўзини тартиб, бу оламдан юкорига чиқиб кетиб керак.

Яни худбиникдан куттулган, нағини ёнгандаги одамига Улуг Ҳаққа ётиши мумкин.

Давоми олтинчи бетда.

„МАХОБҲОРАТ“ ОДАМОЗОТ КЕЧМИШИННИГ ЎЛМАС ҲАҚИҚАТИ

тилаганлари учун режиссёр ва актёрга раҳмат айтиш керак.

— **Достонинг тарихи қайси даврларга бориб тақалади?**

— Бэзъя манбаларда ўн минг йиллик тарихи эга дейшиши, чунки ичидаги гаплар шундан дарак беради. Лекин бошқа ишонларни манбалар тўрттун минг йиллик тарихи эга эканлигини айтади. «Маҳобҳорат»даги барча ижодий жаҳралар якунланган. Ҳақиқатан ҳам Хиндистон тарихида кўр подшоҳ ўтган тұхтилти, «Маҳобҳорат» экранга чиқади. Агар синчиллик кузатсангиз, «Рамаяна» достониде фалсафа юнда чиқурок. Лекин «Маҳобҳорат»нинг ўтигу шундаки, ундағы воқеалар, муммалор хәёт ҳақиқатига яқин. Бу асарда кўтарилиган мавзулар барча замонлар да вадарларга тегиши. Унинг қархамонларида ҳар бир одам ўзини кўради. Ахир, тох-тах талашишу, шурхатарастликка салла ҳеч қачон эскирмайдиган мавзулар.

— **Демак, фильмнинг ўзи китоб килинар экан-да. Аслиятдан, яны асарининг ўзидан таржима қилинмайдими?**

— «Маҳобҳорат»нинг асоси ишончни асарини гапларни топталади.

— **Демак, фильмнинг ўзи китоб килинадиган, маддиялардан иборат. Унда ҳеч кандай воқея йўқ.**

— «Маҳобҳорат»нинг асоси ишончни асарини гапларни топталади.

— **Демак, фильмнинг ўзи китоб килинадиган, маддиялардан иборат. Унда ҳеч кандай воқея йўқ.**

— «Маҳобҳорат»нинг асоси ишончни асарини гапларни топталади.

— **Демак, фильмнинг ўзи китоб килинадиган, маддиялардан иборат. Унда ҳеч кандай воқея йўқ.**

— «Маҳобҳорат»нинг асоси ишончни асарини гапларни топталади.

— **Демак, фильмнинг ўзи китоб килинадиган, маддиялардан иборат. Унда ҳеч кандай воқея йўқ.**

— «Маҳобҳорат»нинг асоси ишончни асарини гапларни топталади.

— **Демак, фильмнинг ўзи китоб килинадиган, маддиялардан иборат. Унда ҳеч кандай воқея йўқ.**

— «Маҳобҳорат»нинг асоси ишончни асарини гапларни топталади.

— **Демак, фильмнинг ўзи китоб килинадиган, маддиялардан иборат. Унда ҳеч кандай воқея йўқ.**

— «Маҳобҳорат»нинг асоси ишончни асарини гапларни топталади.

— **Демак, фильмнинг ўзи китоб килинадиган, маддиялардан иборат. Унда ҳеч кандай воқея йўқ.**

— «Маҳобҳорат»нинг асоси ишончни асарини гапларни топталади.

— **Демак, фильмнинг ўзи китоб килинадиган, маддиялардан иборат. Унда ҳеч кандай воқея йўқ.**

— «Маҳобҳорат»нинг асоси ишончни асарини гапларни топталади.

— **Демак, фильмнинг ўзи китоб килинадиган, маддиялардан иборат. Унда ҳеч кандай воқея йўқ.**

— «Маҳобҳорат»нинг асоси ишончни асарини гапларни топталади.

— **Демак, фильмнинг ўзи китоб килинадиган, маддиялардан иборат. Унда ҳеч кандай воқея йўқ.**

— «Маҳобҳорат»нинг асоси ишончни асарини гапларни топталади.

— **Демак, фильмнинг ўзи китоб килинадиган, маддиялардан иборат. Унда ҳеч кандай воқея йўқ.**

— «Маҳобҳорат»нинг асоси ишончни асарини гапларни топталади.

— **Демак, фильмнинг ўзи китоб килинадиган, маддиялардан иборат. Унда ҳеч кандай воқея йўқ.**

— «Маҳобҳорат»нинг асоси ишончни асарини гапларни топталади.

— **Демак, фильмнинг ўзи китоб килинадиган, маддиялардан иборат. Унда ҳеч кандай воқея йўқ.**

— «Маҳобҳорат»нинг асоси ишончни асарини гапларни топталади.

— **Демак, фильмнинг ўзи китоб килинадиган, маддиялардан иборат. Унда ҳеч кандай воқея йўқ.**

— «Маҳобҳорат»нинг асоси ишончни асарини гапларни топталади.

— **Демак, фильмнинг ўзи китоб килинадиган, маддиялардан иборат. Унда ҳеч кандай воқея йўқ.**

— «Маҳобҳорат»нинг асоси ишончни асарини гапларни топталади.

— **Демак, фильмнинг ўзи китоб килинадиган, маддиялардан иборат. Унда ҳеч кандай воқея йўқ.**

— «Маҳобҳорат»нинг асоси ишончни асарини гапларни топталади.

— **Демак, фильмнинг ўзи китоб килинадиган, маддиялардан иборат. Унда ҳеч кандай воқея йўқ.**

— «Маҳобҳорат»нинг асоси ишончни асар

